

УДК 336.71(477):339.727.22

ПРИСУТНІСТЬ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КАПІТАЛІЗАЦІЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Кшивецька Н.Р.

Львівська державна фінансова академія

Одним із методів подолання кризових явищ у банківському секторі України є залучення іноземних інвестицій. Адже саме присутність іноземного капіталу підвищує рівень концентрації банківського капіталу, його конкурентоспроможність і є одним із найбільш імовірних напрямків розвитку вітчизняної банківської системи, що допоможе їй стати високо капіталізованою й відповідно фінансово стійкою.

Ключові слова: *капітал банку, капіталізація, конкуренція, консолідація, управління процесами формування капіталу, структурування капіталу, іноземний капітал, інтеграція, фінансова стійкість.*

Постановка проблеми. Банківські установи та їх власний капітал в сучасних ринкових умовах відіграють чи не найважливішу роль у мобілізації та вільному переливанні капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки. При цьому прихід іноземного капіталу поставив нові завдання, як перед комерційними банками так і перед Національним банком України.

На нашу думку, ефективне регулювання і нагляд за банківським сектором неможливі без вироблення єдиного бачення ролі іноземних банків як у банківському секторі, так і в економіці України загалом.

Забезпечення стабільної та активної діяльності комерційних банків із збереженням їх фінансової стійкості є чи не одним з основних пріоритетів та завдань які в період економічної кризи та на сьогоднішній день поставлені перед Національним банком України. Адже саме належна діяльність великих банківських структур дасть можливість розвинути різні галузі економіки та фінансову діяльності України в цілому.

Таким чином, дослідження методів залучення іноземного капіталу для розвитку національної економіки є однією з передумов позв'язання інвестиційної активності та виходу банківської системи України з кризи. Адже саме, проблема залучення коштів на міжнародних фінансових ринках у банківську систему України для підвищення рівня достатності ресурсного потенціалу є досить актуальною. Оскільки, достатній – високий рівень капіталізації банків виступає гарантом стабільності національної валюти, забезпечує інвестиційну діяльність комерційних банків та гарантує фінансову стійкість банків при нестабільності фінансової системи.

Отже, дослідження особливостей і тенденцій залучення іноземних інвестицій в банківський сектор України обумовлює важливість та актуальність окресленої теми.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній економічній системі зі значним посиленням ролі та значення фінансового сектора зросли вимоги до комерційних

банків, головну роль у вирішенні зазначених питань повинно відігравати забезпечення стабільного фінансового стану комерційних банків шляхом підвищення рівня їх капіталізації, концентрації банківського капіталу, ліквідності, платоспроможності та конкурентоспроможності.

Великий внесок у вивчення діяльності банків у сфері формування ресурсної бази на міжнародних фінансових ринках здійснили такі українські вчені: М. Савлук, В. Геєць, Т. Смовженко, О. Дзюблюк, А. Гальчинський, В. Лагутін, В. Івасів, В. Міщенко, І. Лютий та інших. У їхніх працях детально висвітлено основні проблеми залучення банками коштів на зовнішніх фінансових ринках. Але досить стрімкий, динамічний розвиток цих питань та їх вплив на економіку України, особливо в умовах світової фінансової кризи, спонукає до подальшого всебічного наукового осмислення і практичного вирішення.

Мета статті. Метою статті є дослідження тенденцій підвищення рівня капіталу шляхом залучення іноземних інвестицій, а також визначення проблем які виникають в українських банках в процесі залучення коштів на міжнародних фінансових ринках та пошук дієвих механізмів формування капіталу і ефективного управління ним в умовах фінансової кризи.

Адже, належний рівень капіталу комерційних банків, дасть можливість досягати окреслених цілей, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг та забезпечить спроможність комерційного банку ефективно працювати, а також зберігати та поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення. Оскільки при появі потужних фінансових установ посилюються конкуренція як з боку іноземних банків, так і великих вітчизняних фінансових установ.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання дослідження:
дослідити присутність іноземного капіталу в банківській системі України;
проаналізувати можливість залучення іноземних банківських інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Концентрація банківського капіталу та підвищення рівня капіталізації банківської системи є надзвичайно важливим фактором динамічного розвитку банківського сектору та економіки України в цілому. Адже саме капіталізація значною мірою визначає надійність банку, його потенціал проводити активні операції, особливо в умовах фінансової кризи та в період економічної та політичної нестабільності в країні.

Ми можемо ствердно говорити про те, що в Україні рівень капіталізації банківської системи є недостатнім і навіть дуже низьким. На нашу думку це зумовлено передусім тим, що проблема капіталізації це проблема недостатньої адекватності капіталів банків до розміру сформованих ними активів. Тобто, проблема полягає не у кількісній, а у якісній площині. Адже, проблема капіталізації – це проблема загальної фінансової стабільності та автономності банківської системи, а отже, проблема належного обслуговування банками прийнятих на себе грошових зобов'язань. Проблема формування фінансового підмурку банківської системи. Від його якості залежить надійність всієї економічної системи та динаміка подальшого розвитку [5, с 10]

Базельська конвенція про достатність капіталу 1988 року заклала принципи регулювання капіталу більш як у 100 країнах світу, в тому числі в Україні. Згідно з Положенням Національного банку України "Про порядок створення, державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, віддалень" в Україні давно

скасовано обмеження, в різний час установлені щодо іноземних інвестицій у вітчизняну банківську систему (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість банків з іноземним капіталом у 2007 – 2012рр.

Показники	Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій	З іноземним капіталом	З 100% іноземним капіталом	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків %
01.01.2007	170	35	13	27,6
01.01.2008	175	47	17	35,00
01.01.2009	184	53	17	36,7
01.01.2010	182	51	18	35,8
01.01.2011	176	55	20	40,6
01.01.2012	176	53	22	41,9

* Джерело www.rada.gov.ua

На нашу думку є і залишається відкритим і надзвичайно важливим питання, щодо участі іноземного капіталу в банківській системі України. Оскільки саме залучення додаткових коштів у вигляді іноземних інвестицій сприятиме фінансовій стійкості банківських установ та відіграє важливу роль в розвитку банківської системи та економіки України в цілому.

Адже саме в останні роки іноземний капітал у переважній більшості країн світу є важливим джерелом фінансування економіки. І Україна також не є винятком, саме в період фінансової кризи за умов нестабільного розвитку економіки України, спричиненого переважно відсутністю стабільного джерел фінансування, присутність іноземного капіталу в банківській системі України дало можливість багатьом банкам залишитись ліквідними, не втратити довіру клієнтів та на сьогоднішній день можливість залучати необхідні ресурси на внутрішні фінансові ринки [1, с 77].

При чому, важливу роль у процесах залучення іноземного банківського капіталу відіграють міжнародні фінансові організації, а саме Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. Доповнення та сприяння розвитку національних фінансово-кредитних інститутів є головною передумовою ефективного функціонування іноземного капіталу в банківській системі [2, с 27].

Останніми роками загальний обсяг іноземних інвестицій до банківського сектору України становив 207.6 млн. доларів, або 12.57% від загальної суми його капіталу. На сьогоднішній день спостерігається тенденція збільшення частки іноземного капіталу в статутному капіталі Українських банків.

В цих інвестиціях частка країн Європейського союзу наближається до 40%, а європейських країн загалом (без Росії) – майже до 65%. Серед них вирізнялися інвестори з Австрії – 17.2%, Польщі – 13.4%, Швейцарії – 10.7%, Франції – 5.4%. Великобританії – 4.3%. До речі, в цьому теж можна вбачати запоруку нашої успішної інтеграції до Європейського Союзу. У 2006 р. внесеннями змін до Закону України "Про банки і банківську систему" іноземним банкам дозволено відкривати філії на території України.

Варто відзначити і те, що Національний банк України дозволив банкам залучати інвестиції на умовах субординованого боргу шляхом випуску їх облігацій та єврооблігацій і збільшувати таким чином свій регулятивний капітал.

Серед економістів, таких як Васюренко О.В., Мороз А.М., Гладких Д.В. та інші, досить поширеною є думка, що створення недокапіталізованих філій може значно інтенсифікувати вихід іноземних банків на фінансовий ринок України. Дозвіл на створення їх філій дещо спрощує процедуру відкриття банківських установ та збільшує потенційні можливості щодо обсягів кредитів, які можуть бути надані такою установою [4, с 2].

Враховуючи світовий досвід, на нашу думку, можна прогнозувати певні позитивні наслідки допуску філій іноземних банків на ринок банківських послуг України. Передусім, сприятиме зростанню рівня обслуговування трансакцій у банківській системі, скороченню їх термінів, розширенню спектра послуг і вдосконаленню технології їх надання.

Внаслідок цього, можна буде сподіватися, що, на відміну від нинішньої ситуації, з наданням дозволу зарубіжним банкам на відкриття своїх філій в Україні збільшиться участь іноземного капіталу в її економіці, зокрема у банківському секторі.

Хоча, звісно, не це відіграватиме роль основного і самодостатнього фактора, оскільки головною причиною стриманого ставлення іноземних банків щодо українського ринку є загальний несприятливий інвестиційний клімат і високий ступінь ризиків діяльності.

Таким чином, здійснивши оцінку капіталу вітчизняних комерційних банків, ми можемо говорити про те, що саме капіталізація є одним з самих важливих механізмів забезпечення фінансової стійкості комерційних банків України в сучасних умовах.

На нашу думку варто акцентувати увагу на процес накопичення власного капіталу, збільшувати акціонерний капітал. Окрім цього, збільшення мінімального розміру капіталу це шлях до зміцнення і посилення нашої банківської системи і одна з умов подальшої інтеграції вітчизняних банківських структур у світову банківську систему.

Саме тому, банки повинні дбати про збільшення капіталу не лише за рахунок власних внутрішніх джерел, а також за рахунок залучених коштів на умовах субординованого боргу. Необхідно залучати міжнародний капітал для розвитку вітчизняної економіки та раціонально управляти власним капіталом. Оскільки успішність подальшої капіталізації банківської системи нашої країни залежить від вибраних самими банками методів і способів управління капіталом. Від'ємний фінансовий результат або незначний прибуток свідчать не лише про неефективну діяльність банку, а й про його сумнівну фінансову стійкість і конкурентоспроможність, а також про відсутність надійного фінансового підґрунтя для нормального функціонування та розвитку банку в довгостроковій перспективі.

Висновки і пропозиції. Отже підсумовуючи викладене можемо відзначити, що величина банківського капіталу є найбільш важливим показником фінансової стійкості як окремих банків, так і банківського сектора в цілому. Однак в період економічної та політичної нестабільності в Україні важливого значення та особливої актуальності набуває проблема практичного забезпечення та підтримки на належному рівні фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків.

Власне тому нові капіталовкладення мають стати засобом забезпечення виходу з довгострокової економічної кризи, досягнення реальних структурних зрушень в процесі розширення масштабів банківської діяльності

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що, діяльність банківської системи України, рівень її інвестиційної активності, рентабельності та капіталізації залишається низьким. До того ж рівень капіталізації постійно знижується, що загрожує стабільності банківської системи і не відповідає потребам економічного зростання. Саме тому важливого значення та особливої актуальності набуває проблема залучення іноземного капіталу для забезпечення та підтримки на належному рівні фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків в умовах ринкових перетворень.

1. Марцин В.С. Проблеми та шляхи підвищення капіталізації банківських установ в управлінні капіталом банку //Фінанси України.-2007.-№2.-С. 76-88
2. Варода Л. Консолідація банківських установ як ефективний спосіб нарощування власного капіталу банків //Банківська справа. -2007.- №6- С.26-36
3. Матвієнко П. Капіталізація як дійовий інструмент підвищення надійності банківської системи України/Економіка України. – С.-42-52
4. Міщенко В. Проблеми капіталізації та консолідації банківської системи України /В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – № 8. – С. 2-7.
5. Каба О.В. Проблема капіталізації банків на шляху інтеграції фінансово-кредитної системи України
[//http://www.rusnauka.com/5_NT5B_2007/Economics/20371.doc.htm](http://www.rusnauka.com/5_NT5B_2007/Economics/20371.doc.htm)
6. Кириченко О, Біла Т. Тенденції злиття та поглинання в банківському секторі економіки України. Банківська справа -2008 №5

PRESENCE OF FOREIGN CAPITAL IN BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND ITS IMPACT ON CAPITALIZATION OF COMMERCIAL BANKS

Kshyvetska N.R.

Lviv state financial academy

One of the methods of overcoming the crisis in the banking sector in Ukraine is attracting foreign investment. It is the presence of foreign capital increases the concentration of banking capital, its competitiveness and is one of the most probable directions of development of the domestic banking system that will help it to become highly capitalized and respectively of financially stable.

Keywords: capital of bank, capitalization, competition, consolidation, management of forming of capital, structure of capital, foreign capital, integration, financial firmness, processes.

**ПРИСУТСТВИЕ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА В БАНКОВСКОЙ
СИСТЕМЕ УКРАИНЫ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА КАПИТАЛИЗАЦИИ
КОМЕРЧЕСКИХ БАНКОВ**

Кшивецкая Н. Р.

Львовской государственной финансовой академии

Одним из методов преодоления кризисных явлений в банковском секторе Украины является привлечение иностранных инвестиций. Ведь именно присутствие иностранного капитала повышает уровень концентрации банковского капитала, его конкурентоспособность и является одним из наиболее вероятных направлений развития отечественной банковской системы, что поможет ей стать высоко капитализированной и финансово устойчивой.

Ключевые слова: капитал банка, капитализация, конкуренция, консолидация, управление процессами формирования капитала, структуризации капитала, иностранный капитал, финансовая стойкость.